

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Україна в роки Другої світової війни: актуальні проблеми історії

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта. (Історія)»

Спеціальність 014 (за предметними спеціалізаціями)

Спеціалізація 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Затверджено на засіданні кафедри
всесвітньої історії
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Україна в роки Другої світової війни: актуальні проблеми історії
Викладач (-і)	Марущенко Олександр Володимирович, канд. іст. наук, доцент.
Контактний телефон викладача	0661762525
Е-mail викладача	oleksandr.marushchenko@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	<u> 3 </u> кредитів ЄКТС, <u> 90 </u> год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.cnu.edu.ua/
Консультації	За графіком
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни “Україна в роки Другої світової війни: актуальні проблеми історії” складена відповідно до освітньої програми підготовки магістрів зі спеціальності “Середня освіта. Історія”.</p> <p>Предметом вивчення вибіркової навчальної дисципліни “Україна в роки Другої світової війни: актуальні проблеми історії” є соціально-економічне, військово-політичне й культурно-духовне становище України, функціонування нацистсько-румунсько-угорського окупаційних режимів, розвиток українського руху опору, форм і методів його політичної та збройної боротьби, проблеми військової баталістики, історичної біографістики та персоналістики, дипломатії і міжнародних відносин України в епоху 1939-1945 рр., основні проблеми історіографії і джерелознавства Другої світової війни.</p> <p>Міждисциплінарні зв'язки: дисципліни, що передують вивченню вибіркового курсу “Україна в роки Другої світової війни: актуальні проблеми історії”: архівознавство, джерела з історії України, джерелознавство, етнологія України, історіографія: теорія і методологія, історія України, теорія і методика наукових досліджень, всесвітня історія.</p> <p>Дисципліни, що використовують матеріали вибіркового курсу “Україна в роки Другої світової війни: актуальні проблеми історії”: історіографія історії України, історіографія всесвітньої історії ХХ ст., історіографія історії зарубіжних слов'ян, філософія і методологія історії, історія України. новітня історія країн Європи і Америки, Центрально-Східної Європи, Азії та Африки.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою викладання вибіркової навчальної дисципліни “Україна в роки Другої світової війни: актуальні проблеми історії” є вивчення, систематизація та комплексний аналіз контroversійних і дискусійних проблем періоду Другої світової війни у вітчизняній і зарубіжній історичних науках впродовж 1990-2000-х років. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни “Україна в роки Другої світової війни: актуальні проблеми історії” є ознайомлення студентів з неоднозначними і суперечливими подіями і процесами Другої світової війни та її перебігом в українському вимірі, основними групами історіографічних джерел з проблеми, провідними тенденціями і напрямками дослідження теми, її концептуально-методологічними й науково-теоретичними засадами, головними документальними і монографічними публікаціями, аналіз наукового доробку з проблеми провідних вітчизняних і зарубіжних вчених.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2 Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

ЗК 4 Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним.

ЗК 6 Здатність розробляти та презентувати освітні проекти, управляти ними та мотивувати виконавців на досягнення спільної мети.

ЗК 7 Здатність здійснювати науково-педагогічні дослідження, прогнозувати та презентувати їх результати.

Фахові компетентності,

ФК 1 Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.

ФК 2 Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.

Компетентності предметної спеціальності

014.03 Середня освіта (Історія)

ПК 1 Знати закони наукового, соціального і професійного мислення, володіння комплексним, інтеграційним, історичним, динамічним, ситуаційним, системним підходами до наукового аналізу, здатність практично послуговуватись методами історичного дослідження.

ПК 2 Вміти визначати та застосовувати теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу й пояснень історичних фактів, явищ, процесів, використовувати комплекс наукових дефініцій для вирішення науково-практичних завдань.

ПК 3 Знати та розуміти наукові основи певної тематичної області, методології дослідження історичного процесу у національному, європейському та світовому контекстах.

ПК 4 Оволодіння основними історичними концепціями, поняттями, судженнями; здатність критично оцінювати результати наукових досліджень, висувати гіпотези, вибудовувати моделі процесів і явищ української та всесвітньої історії.

ПК 7 Прагнення до саморозвитку та самовдосконалення у науково-педагогічній діяльності, обізнаність у власних силах, здатність до рефлексії та самоаналізу.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12
--------	----

семінарські заняття /	18
-----------------------	----

практичні / лабораторні	
-------------------------	--

самостійна робота	60
-------------------	----

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
2	014 Середня освіта. (Історія)	1	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
1. Вступ до вивчення курсу. З'ясування актуальності, об'єкту і предмету курсу. Ознайомлення з джерельно-історіографічною базою теми. Засвоєння концептуально-методологічних засад вивчення дисципліни.	2	2	8
2. Початок Другої світової війни. Воєнно-політичні події 1939-1941 рр. Вивчення передумов причин, характеру та періодизації війни. Дослідження обставин інкорпорації Радянським Союзом Західної України, Західної Білорусії і анексії Прибалтійських держав, Бессарабії та Північної Буковини. З'ясування ролі СРСР у підготовці і розв'язанні Другої світової війни.	2	2	9
3. Бойові дії на території України в 1941-1944 рр. З'ясування справжніх обставин початку німецько-радянської війни 1941-1945 рр. (В.Суворов, І.Буніч, М.Солонін, І.Патриляк, В.В'ятрович). Бойові дії на території України в 1941-1942 рр. Бойові дії на території України в січні жовтні 1943 р. Бойові дії на території України в листопаді 1943 – жовтні 1944 рр.	2	2	8
4. Окупаційний режим Німеччини та її союзників в Україні (1941-1944 рр.). Плани Німеччини щодо майбутнього окупованої України. Проблема колабораціонізму. Культурне і церковне життя в Україні в роки окупації. Винищення цивільного населення і військовополонених в Україні під час окупації.	2	4	9
5. Український визвольний рух в роки Другої світової війни. Акт 30 червня 1941 р. Формування і боротьба УПА. Українсько-польський конфлікт: передумови, перебіг, сучасні оцінки	2	4	8
6. Радянський партизанський рух і комуністичне підпілля. Становлення радянського партизанського руху (1941-1942 рр.). Активізація радянського партизанського руху в 1943-1944 рр. Радянський рух опору в балансі сил протиборчих сторін в Україні.		2	9
7. УРСР в 1941-1945 рр.: влада і суспільство. Підсумки Другої світової війни для України. Криза лояльності українського населення щодо компартійної влади. Українське суспільство і радянська влада: реставрація режиму. Радянське повсякдення в умовах війни: школа виживання	2	2	9
Всього	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			

<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>Критерії поточного оцінювання:</p> <p>Відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у Ккарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» та Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника» знання оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> – «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов’язувати їх із майбутньою діяльністю; – «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Проводяться у тестовому режимі в системі дистанційного навчання університету. Оцінюються за 100-бальною шкалою.</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Оцінювання роботи здійснюється за стобальною шкалою. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт. Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов’язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового</p>	<p>Виконання всіх форм роботи, відсутність негативних оцінок, невідпрацьованих пропущених занять. Допуск до заліку передбачає</p>

контролю	набрання балів у діапазоні 26-50 балів
Підсумковий контроль	Форма контролю – залік. Залік виставляється автоматично на останньому семінарському занятті за результатами виконання всіх запланованих видів навчальної діяльності за наявності оцінок за усну відповідь у 5-бальній системі (не менше 2, ваговий коефіцієнт 30), контролю самостійної роботи у тестовій формі в 100-бальній системі (ваговий коефіцієнт 35) і захисту індивідуального творчого завдання у 100-бальній системі (ваговий коефіцієнт 35)

7. Політика навчальної дисципліни

Контрольні роботи проводяться у формі тестування в електронній дистанційній системі <https://d-learn.cnu.edu.ua>

Академічна доброчесність: Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: Ознайомитися з даними положеннями можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Відвідування занять обов'язкове. У випадку пропуску відпрацьовується тема пропущеного заняття у визначені час та спосіб (конспект підготовки, усна співбесіда, тестування)

Неформальна освіта: вітається проходження навчальних курсів в з використанням різних освітніх платформ. Зараховуються, як підсумковий контроль, результати онлайн курсів на платформах Coursera, Prometheus, EdEra, які відповідають програмі навчальної дисципліни.

8. Рекомендована література

1. Бівор Ентоні. Друга світова війна. К.: КМ-Букс, 2022. 824 с.
2. Від Рейхстагу до Іводзіми. У полум'ї війни. Україна та українці у Другій світовій війні. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. 352 с.
3. Війна і міф. Невідома Друга світова, 1939-1945 Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 272 с.
4. Галушка А., Браїлян Є. Змова диктаторів: поділ Європи між Гітлером і Сталіним. 1939-1941. Харків.: КСД, 2018. 368 с.
5. Гейстінгс Макс. І розверзлося пекло. Світ у війні 1939-1945 років. Харків: КСД, 2019. 752 с.
6. Гоменюк І Провісники Другої світової війни. Прикордонні конфлікти в Центрально-Східній Європі. Від розпаду імперій до Гляйвіцької провокації Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. 272 с.
7. Гриневич В. Неприборкане різноголосся: Друга світова війна і соціально-політичні настрої в Україні, 1939-1941 рр. Київ; Дніпропетровськ, Ліра, 2012, 508 с.
8. Друга світова війна в історичній пам'яті України: за матеріалами Українського інституту національної пам'яті. Київ; Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2010. 247. С.
9. Друга світова війна в історичній пам'яті українського народу // Стратегічні пріоритети. 2008. № 4 (9). С. 44-54.
10. Жінки Центральної та Східної Європи у Другій світовій війні: гендерна специфіка досвіду в часи екстремального насильства: збірник наукових праць. К.: Арт. Книга, 2015. 535 с.
11. Коваль М.В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939-1945 рр), К.: Видавничий дім «Альтернативи», 1999. 336 с.
12. Левітас Ф. Друга світова війнаб український вимір. К.:Наш час. 2012. 272 с.

13. Лисенко О.Є. Друга світова війна як предмет наукових досліджень та феномен історичної пам'яті // Український історичний журнал. 2004. № 5. С. 3-16.
14. Лисенко О.Є. Підсумки Другої світової війни для України і проблеми історичної пам'яті // Політика і час. 2007. № 6. С. 30-34.
15. Лисенко О.Є., Пастушенко Т.В. Сучасний дискурс Другої світової війни крізь призму публікацій «Українського історичного журналу» останнього десятиліття // Український історичний журнал. 2017. № 6. С. 5-17.»
16. Муковський І.Т., Лисенко О.Є. Звитяга і жертвовність. Українці на фронтах Другої світової війни. К.: Книга пам'яті України, 1996. 558 с.
17. Патриляк І.К., Боровик М.А. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду. Київ; Ніжин ПП Лисенко М.М., 2010. 591 с.
18. Симоненко І.М. Друга світова війна в історичній пам'яті українського народу // Стратегічні пріоритети. 2008. № 4. С. 44-54.
19. Суворов В. Криголам. Хто розпочав Другу світову війну. К.: Зелений пес, 2015. 656 с.
20. Україна в Другій світовій війні: погляд х ХХІ століття. Історичні нариси / Інститут історії України НАН України. К.: Наукова думка, 2011. Кн. 1-2.
21. Україна в полум'ї війни 1941-1945. К.: Україна, 2005. 560 с.
22. Україна у Великій війні 1939-1945: науково-популярне видання. К.: Емма, 2014. 264 с.
23. Чернега Т. Український народ у Другій світовій війні: новий погляд на проблему // Історія в школі. 2000. № 5-6. С.5-9.
24. Черчілль В. Спогади про Другу світову війну. У 2 т. К.: Видавництво Жупанського, 2018.
25. Ширер В. Злет і падіння Третього Райху. Історія нацистської Німеччини. У 2-х т. К.: Наш формат, 2017.

Викладач доц.. *Марущенко О.В.*